

RPG-distrikt Småland-Öland

Nätverket

**”KPR lyssnar
på oss!”**

Många äldre får vänta länge på att få flytta till äldreboende, även om det finns stora akuta behov.

Flytt till äldreboende kan dröja upp till ett år

Tusentals gamla och sjuka tvingas vänta orimligt länge på en plats i äldreboende. Men risken för lång kö varierar stort i landet. Medan vissa kommuner vanligen ordnar boende inom en vecka dröjer det som regel mer än ett halvår i andra kommuner.

- Att få plats på ett äldreboende är som att spela på lotteri. Det beror på var i landet du bor och vilken biståndshandläggare du får, säger Carina Lindegren, ledamot i Demensförbundets styrelse.

Förra året tog det i snitt 57 dagar – alltså knappt två månader – från ansökan till ett klartecken och erbjudande om äldreboende. Men medan behövande i Arjeplog och Vänersborg fick boendeplats på i snitt fem dagar krävdes som regel ett halvår eller mer i Hallstahammar och Ljusdal. Snittåldern på dem som flyttar till ett särskilt boende är 86 år.

Carina Lindegren har som en av förbundets telefonrådgivare talat med många trötta och oroliga anhöriga. I ett fall hade en svårt demenssjuk kvinna blivit polisanmäld kvällen innan hon skulle flytta in på ett boende.

– Hon hade gått till affären, lastat varorna i sin rullatorborg, passerat kassan och sagt "skriv upp det i boken". Hon befann sig alltså i den tid då det var möjligt att handla på krita. Dessförinnan hade hennes lägenhet fått saneras eftersom hon

hamstrat 60 liter jordgubbar i en garderob. Det är så ovärdigt att ha det så, säger Carina Lindegren.

I ett försök att korta väntetiderna måste kommunerna sedan 2006 rapportera alla fall där personer fått vänta i mer än tre månader. I fjol blev det närmare 5000 fall och rapporteringen hittills i år tyder inte på någon minskning.

Av fjolårets långa köärenden var det nästan 1500 fall där gamla fått vänta i mer än ett halvår innan de kunde flytta in. För nära 300 av dessa hade väntetiden sträckts ut till mer än ett år och i extremfallen till mer än 1,5 år. Västerås hade flest sådana utdragna ärenden på sex månader eller mer, visar statistik som Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) tagit fram.

Men väntestatistiken visar bara en del av problemet. Ett okänt antal gamla och sjuka kommer aldrig så långt som till väntelistan, eftersom de får avslag på sin ansökan. Rikstäckande statistik över hur ofta det förekommer finns inte. Men i Stockholm fick nästan 600 personer avslag på sin ansökan om vård- och omsorgsboende i fjol, vilket var 17 procent av alla sökande.

– Det finns också ett okänt antal som får ett informellt avslag, alltså där kommunen säger att det nog inte är någon idé att söka. På det sättet synliggör man inte problemet med lång väntetid, säger Marta Szebehely, professor i socialt arbete vid Stockholms universitet.

Det är kommunens biståndshandläggare som fattar besluten, men de måste i sin tur rätta sig efter kommunens direktiv.

– Det är väldigt beroende på hur hårt hållna biståndshandläggarna är. I många kommuner är de nog bakbundna av riktlinjer och budget, tyvärr. Men grundproblemet är att så gott som alla kommuner dragit ned på boendeplatser. När mer än var fjärde plats har försvunnit sedan 2000 samtidigt som befolkningen blivit äldre, då får man de här problemen, säger Marta Szebehely.

- Att problemet består bottnar i en oro för ekonomin och en felaktig föreställning om vad människor vill, fortsätter hon.

Kommunerna säger att det är för dyrt med äldreboende och satsar på hemtjänst i stället. Men hemtjänst är billigare bara upp till en viss nivå. Politiker tror också att de äldre vill bo kvar hemma längre än vad de äldre själva vill och vad de anhöriga tycker är rimligt, säger Marta Szebehely.

De som riskerar att fara mest illa är gamla utan familj eller vänner, konstaterar hon.

– Man kan fråga sig hur mycket ordets makt betyder när det gäller att få plats på ett boende. Hänger det på att man har resursstarka anhöriga som kan argumentera och ta strid? När äldreboende är en sådan knapp resurs finns det risk för en ökad ojämlikhet, säger Marta Szebehely.

FAKTA

Alla kommuner är skyldiga att rapportera fall där ett beslut om äldreboende inte verkställts inom tre månader. Antal sådana fall de senaste åren:

År	Antal
2014	4591
2015	5339
2016	4982
2017	2507 (tom 30 juni)

Mer än ett halvårs väntan

Av 2016 års 4982 inrapporterade fall om mer än ett kvartals väntetid gällde flertalet, 3515, en väntetid på 4–6 månader. I 1467 fall drog väntetiden ut mer än ett halvår:

7–9 månaders väntetid: 854 fall

10–12 månader: 317 fall

13–17 månader: 189 fall

18+ månader: 107

Totalt 185 av landets kommuner rapporterade in minst ett fall av väntetid på mer än ett halvår.

Källor:

Olika nyhetsmedia har presenterat och kommenterat underlaget till denna artikel. Det var Tidningarnas Telegrambyrå (TT) som först presenterade nyheten.

Reflektioner av Curt Karlsson:

Ur ett RPG-perspektiv kan det finnas behov av att i kommunala pensionärsrådet (KPR) väcka frågan hur väntetiden för att komma till äldreboende ser ut i den egna kommunen.

Hur ser den aktuella situationen ut just nu?

Hur ser framtida prognoser ut?

Hur hanteras överklagningar?

Skrifter om demenssjukdomar:

När glömska är en sjukdom, Bra att veta om demenssjukdomar, Myndigheten för delaktighet

En bok för dig med demenssjukdom, Svenskt Demenscentrum